

ИНВЕСТИЦИОН МУҲИТНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ИЛҒОР ХОРИЖИЙ ТАЖРИБАЛАРИ

Тиркашев Фаррухжон Холйигитович

*Ёшлар муаммоларини ўрганиш ва истиқболли
кадрларни тайёрлаш институти стажёр тадқиқотчиси*

Мавзунинг долзарблиги. Жаҳон иқтисодиёти глобаллашув ва рақобат кучайиб бораётган шароитда мамлакатларнинг иқтисодий ўсиши кўп жиҳатдан инвестицион жозибадорликка боғлиқ. Инвестицияларни жалб қилишда илғор хорижий давлатларнинг тажрибасини ўрганиш, уларнинг муваффақиятли молиявий механизмларини таҳлил қилиш Ўзбекистон учун муҳим аҳамиятга эга. Кўплаб ривожланган ва ривожланаётган давлатлар инвестиция оқимини кўпайтириш мақсадида молиявий бозорларни диверсификация қилиш, инвесторлар учун имтиёз ва кафолатларни тақдим этиш, давлат-хусусий шерикликни кенгайтириш каби чораларни муваффақиятли қўлламоқда. Ушбу тажрибаларни Ўзбекистон шароитига мослаштириш миллий иқтисодиётнинг барқарор ўсишига хизмат қилади.

Мавзунинг мақсади. Мазкур мавзунинг асосий мақсади – инвестицион муҳитни такомиллаштиришда муваффақиятга эришган илғор хорижий давлатларнинг молиявий механизмларини чуқур ўрганиш, уларнинг самарали амалиётларини аниқлаш ҳамда Ўзбекистонда қўллаш мумкин бўлган илмий асосланган таклиф ва тавсияларни ишлаб чиқишдан иборат.

Методология. Ушбу тадқиқот доирасида қиёсий таҳлил ва эксперт баҳолаш методларидан фойдаланилади. Сингапур, Жанубий Корея, Ирландия, Бирлашган Араб Амирликлари каби инвестицияларни жалб қилишда юқори натижаларга эришган мамлакатларнинг инвестицион сиёсати, қонунчилиги, солиқ имтиёзлари, молиявий инструментлари ва давлат-хусусий шериклик лойиҳалари таҳлил қилинади. Халқаро молия институтлари (Жаҳон банки, Халқаро валюта фонди) ҳисоботлари, хорижий тадқиқот марказларининг маълумотлари, шунингдек, бевосита хорижий инвестициялар оқими динамикасига оид статистик маълумотлар ўрганилади. Ушбу таҳлиллар асосида энг муваффақиятли ёндашувлар ва уларни Ўзбекистон шароитига татбиқ этиш имкониятлари баҳоланади.

Натижалар. Илғор хорижий тажрибалар шуни кўрсатадики, инвестицион муҳитни яхшилашда қуйидаги молиявий механизмлар алоҳида аҳамият касб этади:

- *Молиявий бозорларни диверсификация қилиш.* Ривожланган давлатларда фонд бозори банк сектори билан бир қаторда инвестицияларни

молиялаштиришнинг муҳим манбаи ҳисобланади. Масалан, АҚШ ва Европа мамлакатларида корпоратив облигациялар, акциялар, деривативлар каби молиявий инструментлар кенг қўлланилади. Бу инвесторларга танлов имкониятини оширади ва рискларни диверсификация қилишга ёрдам беради.

- *Солиқ имтиёзлари ва преференциялар.* Кўплаб мамлакатлар, жумладан, Ирландия ва Сингапур тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб қилиш учун махсус иқтисодий зоналарда солиқ имтиёзлари, божхона преференциялари ва субсидиялар тақдим этади. Бу инвесторларнинг сармоя киритишдан оладиган даромадини оширади ва уларнинг жозибадорлигини оширади.
- *Давлат-хусусий шериклик (ДХШ) механизмларини кенгайтириш.* Бугунги кунда инфратузилма лойиҳаларини молиялаштиришда ДХШ кенг қўлланилмоқда. Бунда давлат ва хусусий сектор маблағлари бирлаштирилиб, йирик лойиҳалар самарали амалга оширилади. Буюк Британия, Австралия ва Канадада ДХШ лойиҳаларининг муваффақиятли амалга оширилиши ушбу механизмнинг самарадорлигини исботлаган.
- *Инвестиция кафолатлари ва суғуртаси.* Кўпгина мамлакатлар хорижий инвесторлар учун сиёсий ва иқтисодий рисклардан ҳимоя қилувчи кафолатлар ва суғурта хизматларини тақдим этади. Масалан, Германиянинг Euler Hermes ва АҚШнинг OPIC каби ташкилотлари хорижий инвестицияларни суғурталаш орқали инвесторлар ишончини мустаҳкамлайди.
- *Ҳуқуқий ва институционал базани такомиллаштириш.* Сингапур ва Жанубий Корея каби давлатлар инвестицияларни жалб қилишда ҳуқуқий ҳимояни кучайтириш, маъмурий тўсиқларни камайитириш ва инвестицион низоларни ҳал қилиш бўйича шаффоф тизимни яратишга катта эътибор қаратади. Бу инвесторлар учун барқарор ва олдиндан айтиб бериш мумкин бўлган муҳитни яратади.

Хулоса. Инвестицион муҳитни ривожлантиришнинг илғор хорижий тажрибалари Ўзбекистон учун муҳим сабоқларни беради. Молиявий бозорларни диверсификация қилиш, солиқ ва божхона имтиёзларини янада такомиллаштириш, давлат-хусусий шериклик лойиҳаларини кенгайтириш, инвесторлар учун кафолатлар тизимини мустаҳкамлаш, шунингдек, ҳуқуқий ва институционал базани янада яхшилаш Ўзбекистоннинг инвестицион жозибадорлигини оширишда асосий омиллардан бўлиши мумкин. Ушбу чора-тадбирлар мамлакатнинг барқарор иқтисодий ўсишини таъминлаш ва халқаро рақобатбардошлигини оширишга хизмат қилади.